

Szlovák-karszt – Aggteleki-karszt Slovenský kras – Aggtelecký kras

Év vidéke
2010/11
Krajina roka

Szlovák-karszt – Aggteleki-karszt: Barlangok és más csodák ...
Slovenský kras – Aggtelecký kras: Jaskyne a niečo viac ...

Manfred Pils

Imre Szabó

Miroslav Herchl

„Krasová oblasť gemersko-turnianskeho regiónu sa nachádza v najväčšom krasovom území strednej Európy s viac ako tisícovou jaskýň, ktoré sú zapísané v Zozname svetového prírodného dedičstva UNESCO.“

Úvodné slovo

Každé dva roky prepožičiava Konferencia prezidentov 23 členských zväzov Medzinárodného spolku priateľov prírody (NFI) jednému európskemu hraničnému regiónu s vysokou ekologickou hodnotou titul Krajina roka.

Tento región sa vďaka svojmu ekologickému významu, kultúrnemu dedičstvu, bohatej histórii a perspektívami do budúcnosti stáva stredobodom rôznorodých aktivít a stretnutí. V úzkej spolupráci s miestnou komunitou plánujú Priatelia prírody spustiť dlhodobý cezhraničný proces, ktorý v sebe zahŕňa nielen zachovanie kultúrnej a biologickej rôznorodosti, ale aj vytváranie zdrojov príjmov v danom regióne.

Krasová oblasť gemersko-turnianskeho regiónu sa nachádza v najväčšom krasovom území strednej Európy s viac ako tisícovou jaskýň, ktoré sú zapísané v Zozname svetového prírodného dedičstva UNESCO. Celý krasový masív ukrýva dojmavé spektrum životného priestoru pre mnoho vzácnych a endemických druhov, aké nikde inde v celej Európe nenájdeme.

„Krajinu roka spravíme centrom rôznorodých činností a stretnutí.“

To, čo tieto územia spája, však nie sú len geografické väzby. Spoločne prežité dejiny vytvorili spoločný základ napriek rôznorodosti kultúr a jazykov. Naším cieľom je zintenzívniť vzájomný dialóg a cezhraničnú spoluprácu. Pre tento účel chceme vyvinúť spoločnú stratégiu trvalého rozvoja, s dôrazom na rozmach turizmu a celoeurópsky záujem o túto jedinečnú krajinnú oblasť.

V tomto duchu Vás, medzinárodní priatelia prírody (NFI), maďarskí priatelia prírody (MTSZ) a slovenskí priatelia prírody (KST) srdečne pozývajú do Krajiny roka 2010/2011 Slovenský kras – Aggtelecký kras.

Manfred Pils
prezident NFI

Imre Szabó
prezident MTSZ

Miroslav Herchl
prezident KST

Köszöntő

A Nemzetközi Természetbarátok Szövetsége (NFI) 23 tagszervezetének elnöki konferenciája kétfévente egy-egy ökológiailag értékes európai határmenti régiót választ 'Az Év vidéke' címre.

Ezt a régiót ökológiai jelentőségével, kulturális örökségével, gazdag történelmével és jövőbeni kilátásaival együtt szerteágazó tevékenységek és találkozások középpontjába állítja. A természetbarátok a helyi lakossággal szorosan együttműködve olyan hosszú távú és határon átnyúló folyamatot szándékoznak elindítani, amely a kulturális és biológiai sokszínűség megtartását összekapcsolja a helyi bevételi források megteremtésével.

„Az Év Vidékét sokféle
tevékenység és találkozás
központjává tesszük.”

Szlovák-karszt – Aggteleki-karszt
Slovenský kras – Aggtelekský kras

A Gömör-Tornai karsztvidék Közép-Európa legnagyobb, több mint 1.000 barlanggal rendelkező karsztvidékén található; ezek a barlangok az UNESCO természeti Világörökség Listájának részét képezik. A teljes karszthegység számos ritka, és csupán itt honos fajnak otthont adó élőhelyek olyan tekintélyes palettáját vonultatja fel, amely párját ritkítja Európában.

Azonban nem csupán földrajzi kapcsolat áll fenn: a közös és fordultos történelem is a kultúrák és nyelvek gazdagságát eredményezte. Célunk a párbeszéd élénkítése és jelzésértékű üzenet a határon átnyúló együttműködésre. Ehhez szükség van arra, hogy kidolgozásra kerüljön a fenntartható fejlődés, mindenekelőtt a fenntartható turizmus stratégiája, és Európa-szerte felkeltsük az érdeklődést eme egyedülálló tájegység iránt.

Ebben a szellemben hív fel minden érdeklődőt a Nemzetközi Természetbarátok Szövetsége (NFI), a Magyar Természetbarát Szövetség (MTSZ) és a Szlovák Természetbarátok (KST) szervezete az Év vidéke 2010/11 Szlovák-karszt – Aggteleki-karszt meglátogatására.

Manfred Pils
az NFI elnöke

Szabó Imre
az MTSZ elnöke

Miroslav Herchl
a KST elnöke

Manfred Pils

Szabó Imre

Miroslav Herchl

„A Gömör-Tornai karsztvidék Közép-Európa legnagyobb, több mint 1.000 barlanggal rendelkező karsztvidékén található; ezek a barlangok az UNESCO természeti Világörökség Listájának részét képezik.”

Kras: Pozoruhodné prírodné a kultúrne poklady

Oblasť Slovenský kras – Aggtelecký kras sa nachádza v najväčšom krasovom území strednej Európy na hranici severného Maďarska a južného Slovenska na rozlohe viac ako 600 km². Ako súčasť južného výbežku vápencových Karpát práve malebná krasová krajina vytvára charakteristickú črtu tohto regiónu, ktorý vzbudzuje veľký záujem vedcov a turistov pre jedinečnú rôznorodosť svojej flóry a fauny a aj pre historicko-geologické špecifiká svojho vzniku.

V roku 1995 boli jaskyne na tomto krasovom území zapísané do Svetového prírodného dedičstva UNESCO a v roku 2001 bolo územie Domica-Baradla vyhlásené za mokrad' medzinárodného významu podľa Ramsarskej konvencie. V priebehu tisícok rokov tu vznikali neobyčajné formácie stalaktitov a stalagmitov, ktoré svojou pôvabnou krásou a impozantnými jaskynnými priestormi ročne priťahujú tisíce návštevníkov.

V priebehu miliónov rokov tu vznikali neobyčajné formácie stalaktitov a stalagmitov, ktoré svojou pôvabnou krásou a impozantnými jaskynnými priestormi ročne priťahujú stovky návštevníkov.

Avšak krasová oblasť ponúka oveľa viac ako jaskyne: vďaka bohatej rastlinnej a živočíšnej ríši v neobyčajnom prostredí aj kvôli kultúrnym pamätihodnostiam sa táto oblasť už dávno stala obľúbeným výletným miestom. O bohatom kultúrnom dedičstve svedčia až do dnešných čias zachované zámky, kúrie, kultúrne a priemyselné pamiatky, kostoly zo stredoveku ako aj tradičné roľnícke usadlosti v malých dedinkách.

Fauna a flóra Krasu

A karszt: figyelemre méltó természeti és kulturális kincsek

A Szlovák-karszt – Aggteleki-karszt Közép-Európa legnagyobb karsztvidékén, Észak-Magyarország és Dél-Szlovákia határán terül el, több mint 600 négyzetkilométeren. A Kárpátok mészkő-hegység déli nyúlványának részét képező festői karsztvidék határozza meg a régió jellegét, amelynek egyedülállóan sokszínű növény- és állatvilága, valamint különleges geológiai fejlődéstörténete nagy tudományos és turisztikai érdeklődésre tarthat számot.

Az UNESCO a karsztvidék barlangjait 1995-ben felvette a természeti Világörökség Listájára, és 2001-ben a térséget a Ramsar Konvenció szerinti nemzetközi jelentőségű vizes élőhellyé nyilvánították. Az évmilliók alatt itt rendkívüli sztalaktit- és sztalagmit képződmények jöttek létre, melyek kecses szépsége és az impozáns méretű barlangtermek évente több százezer látogatót vonzanak ide.

Év vidéke
2010/11
Krajina roka

Szlovák-karszt – Aggteleki-karszt
Slovenský kras – Aggtelekský kras

Ez a karszt többet kínál a puszta barlangoknál: a rendkívüli környezetben megtelepült gazdag állat- és növényvilág és a kulturális látnivalók már régóta a kirándulók kedvelt úti céljává tették ezt a tájegységet. A kastélyok, vidéki kúriák, kultúr- és ipartörténeti műemlékek, középkori templomok, valamint az apró falvakban található hagyományos parasztházak napjainkban is gazdag kulturális örökségről tanúskodnak.

„Az évmilliók alatt itt rendkívüli sztalaktit- és sztalagmit képződmények jöttek létre, melyek kecses szépsége és az impozáns méretű barlangtermek évente több száz-ezer látogatót vonzanak ide.”

Územie Slovenského a Aggteleckého krasu je tvorené planinami s nadmorskou výškou 400 – 800 m s rozmanitým reliéfom, od krasových jám, cez priepasti až po širšie doliny.

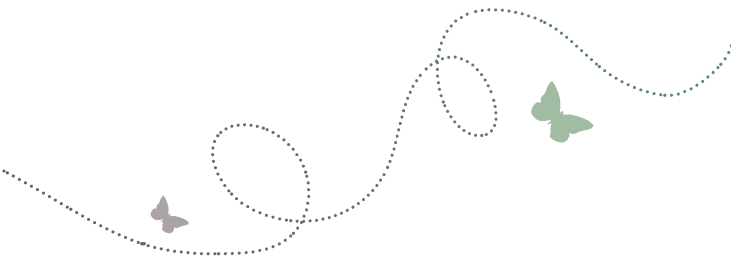
Územie Slovenského a Aggteleckého krasu je tvorené planinami s nadmorskou výškou 400 – 800 m s rozmanitým reliéfom, od krasových jám, cez priepasti až po širšie doliny. Na takmer nedotknutých územiach s charakteristickými bučinami a dubinami, nájdeme krasové pláne so škrapovými poľami a najrozmanitejšími druhmi vzácných rastlín a živočíchov, ktoré majú svoj domov práve tu – v jednom z najbohatších a najneobyčajnejších regiónov Karpatskej kotliny.

K jedinečnej kvetene patrí chránená rumenica turnianska, zapísaná v medzinárodnej Červenej knihe ohrozených druhov, no aj kandík psí a ostrevka dlhosteblová. Zo vzácných živočíchov tu žijú šelmy ako mačka divá, rys ostrovid, ale aj opäť sa vyskytujúci vlk a medveď, množstvo chránených druhov vtáctva ako jariabok hôrny, bocian čierny či orol kráľovský, ba svoj životný priestor si tu, v oblasti Natura 2000, našlo viac ako 2.000 druhov motýľov.

Kultúrna a jazyková rôznorodosť

Mierová zmluva z Trianonu v roku 1920 rozdelila tento súvislý región so spoločnou históriou, rozkvitajúcimi hospodárskymi centrami a tradíciami štátnou hranicou. Preto dnes na oboch stranách slovensko-maďarskej hranice žijú národnostné menšiny. Na slovenskom území tak nájdeme veľkú maďarsky hovoriacu menšinu, taktiež menšiu nemeckú a rusínsku – kedysi sa volali Ruténi. Príslušníci rómskeho etnika žijú na oboch stranách hranice. V tejto spleti kultúr a jazykov organizujú rôzne spolky, cirkev i obce v spolupráci s národnými parkami Aggtelek a Slovenský kras už niekoľko rokov cezhraničný Gemersko-turniansky kultúrny festival. Viac než dvadsať organizácií z oboch krajín sa snaží upevňovať spoločnú regionálnu identitu.

A karszt állat- és növényvilága

A Gömör-Tornai-karszt középhegységi tájképét 400-800 m magasságban elterülő fennsíkok jellemzik, melyeket kisebb medencék, szurdokok és szélesebb folyómedrek tagolnak és tesznek változatosabbá. Emellett találhatók itt majdnem érintetlen tájak bükk- és elegyes lomberdőkkel lejtőszteppekkel, karsztbokor erdőkkel és sziklagyepekkel, és számos ritka növény- és állatfajjal, amelyek itt – a Kárpát-medence egyik leggazdagabb és legszokatlanabb régiójában – honosak.

Ezek közé tartozik a tornai vértő, amely szerepel a veszélyeztetett fajok nemzetközi Vörös Listájában, a kakasmandikó és a nyúlfarkfű. Olyan ritka ragadozófajok is megtalálhatók itt, mint a vadmacska és a hiúz, az újra megtelepült farkas és a barnamedve. Ezen a Natura 2000 hálózathoz tartozó területen van számos védett madárfaj – többek között a császármadár, a feketególya vagy a parlagi sas – továbbá több mint 2.000 lepke faj.

Kulturális és nyelvi sokszínűség

1920-ban a trianoni békeszerződések a közös történelemmel, közös gazdasági központokkal és hagyományokkal rendelkező, összetartozó régiót határral osztották ketté. Ennek következtében ma a szlovák-magyar határ mindkét oldalán léteznek kisebbségek. Így a szlovák területen nagyszámú magyar ajkú, valamint egy-egy kisebb német és ruszin – korábban ruténnek nevezett – kisebbség él. A roma népcsoport tagjai a határ mindkét oldalán élnek. Ebben a kulturális és nyelvi sokszínűséggel rendelkező térségben néhány év óta a különböző egyesületek, az egyházak és települések az Aggteleki Nemzeti Parkkal és a Szlovák-karszt Nemzeti Parkkal együtt megrendezik a határon átnyúló Gömör-Tornai Fesztivált. A két ország húsznál több szervezete munkálkodik a közös regionális identitás erősítésén. ∞

„A Gömör-Tornai-karszt középhegységi tájképét 400-800 m magasságban elterülő fennsíkok jellemzik, melyeket kisebb medencék, szurdokok és szélesebb folyómedrek tagolnak és tesznek változatosabbá.”

„Základnou myšlienkou každej Krajiny roka je začať dlhodobý proces, ktorý presahujú hranice prispieva k udržaniu prírodných a kultúrnych hodnôt a k vytváraniu lokálnych zdrojov príjmov.“

Filozofia projektu

Nomináciou na Krajinu roka sa majú Slovenský kras a Aggtelecký kras so svojimi mimoriadnymi podzemnými a nadzemnými prírodnými a kultúrnymi pokladmi dostať do povedomia Európy. Priatelia prírody svojou prácou na Krajine roka dokazujú fungujúcu cezhraničnú spoluprácu. Projekt týmto dostáva medzinárodnú značku kooperácie, aktivít a priateľských stretnutí medzi Slovenskom a Maďarskom.

Základnou myšlienkou každej Krajiny roka je začať dlhodobý proces, ktorý presahujú hranice prispieva k udržaniu prírodných a kultúrnych hodnôt a k vytváraniu lokálnych zdrojov príjmov. Pritom sa usiluje nájsť rovnováhu pri presadzovaní projektov do praxe, pri organizovaní podujatí a politickej, na vedomie vplyvujúcej, lobistickej práci.

Ťažiská práce

Ťažiskové body projektu sú vždy definované v tesnej spolupráci s obyvateľstvom ako aj so spolkami a inštitúciami príslušného regiónu. V Krase sa doteraz črtajú nasledovné ťažiská:

- Uskutočnenie trvalých stratégií na rozvoj turizmu (infraštruktúra, ponuky, vzdelávacie aktivity -školenia a preškolenia, jemná mobilita)
- Podpora ochrany prírody a udržanie biologickej rôznorodosti (vzdelávanie o ŽP, o povedomí, semináre)
- Zintenzívnenie kultúrnej výmeny a cezhraničného dialógu (výstavy, podujatia)
- Práca s medzinárodnou tlačou a verejnosťou s cieľom získať európsku pozornosť

Cieľové skupiny

Projekt sa zameriava jednak na obyvateľstvo regiónu, na verejných činiteľov, iniciatívy, organizácie, hospodárske subjekty a médiá; jednak na zodpovedné osoby v oblasti regionálnej politiky, politiky životného prostredia, turizmu a politiky EÚ .

Obzvlášť chceme osloviť potenciálnych návštevníkov z celej Európy a špeciálne 500.000 členov medzinárodných organizácií Priateľov prírody.

Év vidéke
2010/11
Krajina roka

Szlovák-karszt – Aggteleki-karszt
Slovenský kras – Aggtelecký kras

A projekt filozófiája

Az év vidékévé választás célja, hogy a Szlovák-karsztot és az Aggteleki-karsztot, a maga rendkívüli föld alatti és föld feletti természeti- és kulturális kincsével együtt, az európai köztudatba emelje. A természetbarátok mindenekelőtt az Év vidékén végzett munkájukkal támogatják a határon átnyúló együttműködést. A projekt ezzel a Szlovákia és Magyarország közötti együttműködést, közös akciókat és a baráti találkozásokat támogató nemzetközi jelzést közvetít.

Az Év vidéke cím odaítélésének alapeszméje, hogy ösztönözzön egy olyan hosszú távú folyamatot, amely a határokon átnyúlva hozzájárul a természeti- és kulturális tájak megtartásához és a helyi bevételi források megteremtéséhez. Ennek során egyensúlyra törekszünk a projektek gyakorlatba átültetése, a rendezvények és a politikai tudatformáló, valamint a lobby tevékenység között.

A munka súlypontjai

A tartalmi súlypontok kidolgozását és végrehajtását mindenkor az adott régió lakosságával, valamint szövetségeivel és intézményeivel szorosan együttműködve végezzük. A karsztvidékkel kapcsolatban eddig az alábbi súlypontok rajzolódtak ki:

- Fenntartható turisztikai stratégiák megvalósítása (infrastruktúra, ajánlatok, képzések és továbbképzések, szelíd mobilitás)
- A természetvédelem támogatása és a biológiai sokszínűség fenntartása (környezet- és tudatalakítás, szemináriumok)
- A kulturális csere és a határokon átnyúló párbeszéd intenzívebb tétele (kiállítások, rendezvények)
- Nemzetközi sajtó- és PR tevékenység az európai figyelem felkeltése érdekében

Célcsoportok

A projekt egyrészt a régióban élő embereket, a helyi szereplőket, érdekképviselőket, kezdeményezőket, szervezeteket, gazdasági szereplőket és médiumokat célozza meg; másrészt a regionális-, környezeti-, turisztikai- és EU-politikai területek felelőseit.

Mindenekelőtt a potenciális látogatókat kívánja – egész Európában – megszólítani, és közöttük is különösen a természetbarát szövetségek 500.000 tagját.

„Az Év vidéke cím odaítélésének alapeszméje, hogy ösztönözzön egy olyan hosszú távú folyamatot, amely a határokon átnyúlva hozzájárul a természeti- és kulturális tájak megtartásához és a helyi bevételi források megteremtéséhez.”

Jaskyne: Podzemné prírodné klenoty a Svetové prírodné dedičstvo UNESCO

Szlovák-karszt – Aggteleki-karszt
Slovenský kras – Aggtelecký kras

Unikátnu rozmanitosť tohto krasového územia dokazuje aj fakt, že oficiálna ochrana mu bola poskytnutá už veľmi skoro – v roku 1979 bol vyhlásený za biosférickú rezerváciu a – v roku 1973 bola vyhlásená Chránená krajinná oblasť Slovenský kras a v roku 1977 biosférická rezervácia. V roku 1995 boli jaskyne Slovenského a Aggteleckého krasu zahrnuté do Svetového prírodného dedičstva UNESCO a v roku 2001 bolo prijaté územie Domica – Baradla do zoznamu medzinárodne významných mokradí – Ramsarská lokalita. V roku 2002 bol vyhlásený Slovenský kras za národný park. Aggtelecký kras a Slo-

venský kras, tvoria z geologického hľadiska jeden geomorfologický celok. Medzi vápencovými pahorkami sa tiahnu početné skalnaté závrty a pozostatky zrútených jaskýň. Doteraz bolo objavených viac ako tisíc jaskýň. Takže sa tu nachádza mimoriadne vysoký počet najrozličnejších typov jaskýň s mnohotvárnou sintrovou výzdobou, minerálmi, a napriek miernemu podnebiu aj s ľadovou výzdobou a množstvom krasových vyvieraciek. Jedinečným prírodným klenotom je cezhraničný jaskynný systém Baradla/Domica s celkovou dĺžkou 25 km. Aj z biologického hľadiska sú jaskyne mimoriadne hodnotné, pretože podzemný svet ponúka

životný priestor pre viac ako 500 druhov organizmov. Mnoho z týchto druhov žije len v tejto oblasti alebo tu boli prvýkrát objavené. Z 28 európskych druhov netopierov má na tomto území domov 24 druhov.

O význame jaskýň, ktoré sú prírodnými podzemnými pokladmi, svedčia aj kultúrne artefakty a archeologické nálezy. Už ľudom v dobe kamennej poskytovali jaskyne ochranu. Podľa domnienok bola jaskyňa Baradla/Domica v mladšej dobe bronzovej významným sídlom a posvätným miestom, ktoré slúžilo obetným rituálom.

„Doteraz bolo
objavených viac
ako tisíc jaskýň.“

A barlang: A természet föld alatti gyémántja és az UNESCO természeti világörökségének része

A régió egyedülálló sokszínűségét tükrözi az a tény, hogy már meglehetősen korán hivatalosan is védelem alá helyezték: 1977-ben a Szlovák-karsztot, 1979-ben az Aggteleki-karsztot nyilvánították bioszféra rezervátummá majd 1985-ben létrejött az Aggteleki Nemzeti Park, 2002-ben pedig a Szlovák-karszt Nemzeti Park; ezt követte 1995-ben a Szlovák-karsztnak és az Aggteleki-karsztnak az UNESCO természeti világörökség részévé nyilvánítása és végül 2001-ben a terület felvétele a Ramsar Konvenció szerinti, nemzetközi jelentőségű nedves élőhelyek listájába. Az Aggteleki-karszt és a geológiaiilag nézve vele szerves

egységet alkotó Szlovák-karszt a karszt-képződmények valóságos szabadtéri múzeumát jelentik. A mészkő magaslatok között számtalan elkarsztosodott szurdok és beomlott barlang maradványa húzódik. Eddig több mint 1.000 barlangot fedeztek fel. A legkülönbözőbb barlangtípusokban a lehető legkülönbözőbb szinter- formációkkal, ásványokkal, számtalan cseppkő-forrással találkozunk, és a mérsékelt égöv ellenére még jég is előfordul. A természet különleges ékköve a föld alatt a határon átnyúló Baradla–Domica barlangrendszer, amelynek teljes hossza 25 km. A barlangok biológiai tekintetben is rendkívül értékesek, mivel ez a föld alatti világ több,

mint 500 olyan élőlény-taxonnak kínál élőhelyet, amely csak a barlangok sötétjében képes a túlélésre. E fajok közül számos csak ezen a környéken fordul elő, vagy itt fedezték fel első ízben. A 28 európai denevérfajból 24 ebben a régióban honos.

A föld alatti természeti kincseken túl kulturális tárgyi leletek és egyéb régészeti leletek is tanúskodnak a barlangok jelentőségéről. Már a kőkor emberének is a védelmét szolgálták. A feltételezések szerint a késő bronzkorban a Baradla–Domica barlang jelentős település és olyan szent hely is volt, amely áldozati szertartások színhelyéül szolgált.

„Eddig több mint
1.000 barlangot
fedeztek fel.”

Jaskyne a niečo viac ...

Celou svojou jedinečnosťou sú jaskyne zaujímavé nielen pre vedcov, ale aj pre turistov. Každoročne navštívi túto oblasť viac ako 200.000 tisíc návštevníkov. Napriek vzrastajúcemu počtu návštevníkov však veľmi málo z nich zostáva na viac dní v tomto regióne.

Dnes stojí región pred výzvou:

Na jednej strane sa z tohto riedko osídleného a slabo vybaveného regiónu sťahuje čoraz viac mladých ľudí preč, do väčších centier, kde hľadajú pracovné príležitosti. Na strane druhej cestovný ruch predstavuje pre obyvateľstvo jedno z mála perspektívnych hospodárskych odvetví, pomocou ktorého bude treba nájsť rovnováhu medzi ochranou prírody a vytváraním pracovných miest. Popri jaskyniach tu človek môže nájsť tradičné dediny, tradičné remeslá, mnoho historických pamiatok, veľkú sieť značkových turistických chodníkov v národných parkoch, kultúrne podujatia. Svoj význam majú aj ovocinárstvo, vinohradníctvo, možnosť cykloturistiky a jazdeck-
tva. Región má plnohodnotný potenciál na rozvoj trvalého cezhraničného cestovného ruchu.

Gemersko-turniansky región ponúka jaskyne a niečo viac ... ∞

„Popri jaskyniach tu človek môže nájsť tradičné dediny, tradičné remeslá, mnoho historických pamiatok, veľkú sieť značkových turistických chodníkov v národných parkoch, kultúrne podujatia. Svoj význam majú aj ovocinárstvo, vinohradníctvo, možnosť cykloturistiky a jazdeck-
tva. Región má plnohodnotný potenciál na rozvoj trvalého cezhraničného cestovného ruchu.“

Barlangok és más csodák ...

Mindezen sajátosságaik folytán a barlangok nem csupán a tudomány, hanem a turisták részéről is nagy érdeklődésre tarthatnak számot. Évente több mint 200.000 ember látogat el erre a területre, hogy felderítse egyedülálló természeti kincseit. A nagy látogatószám ellenére is csupán kevés vendég marad itt több napig azért, hogy a föld feletti világot és a kultúrtörténeti látványosságokat is megsejmelje.

Ezért a régió napjainkban több kihívással is szembesül.

Egyrészt egyre több fiatal vándorol el ebből a strukturálisan fejletlen és gyéren lakott régióból, hogy a nagyobb központokban keressenek maguknak foglalkozási perspektívákat. Másrészt a turizmus a lakosság számára azon kevés – jövővel kecsegtető – gazdasági szektor egyikét jelenti, amellyel sikerülhet egyensúlyt teremteni a természetvédelem és a bevételi források megteremtése között.

A barlangok mellett a hagyományos falvak, a hagyományos kézművesség, számos történelmi emlékmű, a nemzeti parkok turistaújtjainak kiterjedt hálózata, a kulturális rendezvények, valamint a szőlő- és gyümölcstermelés, továbbá a kerékpáros- és lovas turizmus lehetőségei is értékes potenciált nyújtanak egy határon átnyúló, fenntartható turizmus kiépítéséhez. A Gömör-Tornai régió tehát barlangokkal és más csodákkal is rendelkezik.

Év vidéke
2010/11
Krajina roka

Szlovák-karszt – Aggteleki-karszt
Slovenský kras – Aggtelekský kras

„A barlangok mellett a hagyományos falvak, a hagyományos kézművesség, számos történelmi emlékmű, a nemzeti parkok turistaújtjainak kiterjedt hálózata, a kulturális rendezvények, valamint a szőlő- és gyümölcstermelés jelentősége, továbbá a kerékpáros- és lovas turizmus lehetőségei is értékes potenciált nyújtanak egy határon átnyúló, fenntartható turizmus kiépítéséhez.”

Ľudia v Krase

Udržať lokálnu kultúru

Malá usadlosť v srdci Aggtelekského národného parku nám svojou malebnou prírodnou scenériou vykresľuje atmosféru predošlých stáročí. Obec Jósfať leží v plytkom údolí vytvorenom štyrmi potokmi, ktoré sa zbiehajú v strede obce. Na prelome storočí sa pozdĺž potokov nachádzali viaceré vodné mlyny, ktoré prispeli k vzniku obce. Elektri- na vyrábaná týmito mlynmi mohla byť už v roku 1917 použitá na osvetlenie jednej časti jaskyne Baradla.

Boli to práve jaskyne, ktoré začiatkom roku 1970 priviedli študenta geológie **Pé- tera Szablyára** do Jósfať na letnú stáž. Fascinujúci podzemný svet a dedinskí ľudia boli dôvodom, pre ktorý sa sem odvtedy pravidelne vracal a nadviazal úzky vzťah s týmto miestom a miestnymi ľuďmi. V roku 1994 si splnil svoj dlhoročný tajný sen a

kúpil si úplne zruinovaný Szakálov dom. S pocitom spolupatričnosti tu zriadil Vlasti- vedné múzeum. Obytný dom z roku 1890 so svojimi vedľajšími budovami je dobrým príkladom pre tradičný spôsob staviteľstva v tejto oblasti.

Počas nasledujúcich rokov sa múzeum v obci etablovalo na centrum, v ktorom sa uskutočňovali rôzne podujatia a výstavy. Vlastivedné múzeum obce Jósfať bolo v roku 2007 vyhlásené za Múzeum roka. Pre Petra je prevádzkovanie múzea a sprostred- kovanie tradičnej lokálnej kultúry doslova vášňou. Z príjmov ale vyžiť nedokáže. Do- minuje tu totiž jaskynný turizmus a len má- loktorí z návštevníkov využijú aj kultúrnu ponuku. Takže múzeum ročne navštívi len asi 2000 až 3000 návštevníkov.

Vo svojom voľnom čase robí Péter rešerše a študuje históriu obce a jaskyne. Už 16 rokov ako redaktor vydáva dvakrát ročne časopis Regionálne príbehy z Jósfať. Vďaka svojej angažovanosti a svojim zásluhám sa v roku 1997 stal čestným občanom Jósfať. ∞

„Pre Petra je prevádzko-
vanie múzea a sprostred-
kovanie tradičnej miestnej
kultúry doslova vášňou.“

Ember a karsztvidéken

A helyi kultúra megtartása

Az Aggteleki Nemzeti Park szívében elterülő kis település festői természeti környezetével a múlt századok hangulatát idézi fel. Jósavfő egy lapos völgyben terül el, amelynek arculatát egykor az a négy patak alakította ki, amely a falu központjában torkollik egybe. A századforduló táján a patakok mentén több vízimalom is működött, amelyek hozzájárultak a falu fejlődéséhez. A patakok által termelt elektromos árammal sikerült 1917-ben a Baradla-barlang egy részét megvilágítani.

Ezek a barlangok csábították 1970 elején az akkori geológia szakos egyetemi hallgató **Szablyár Pétert** nyári gyakorlatra, Jósavfőre. Az ígész föld alatti világ és az emberek jelentették számára azt az okot, ami miatt azóta rendszeresen visszatért ide, és szoros kapcsolatot épített ki a hellyel és a lakossággal. 1994-ben beteljesítette régi álmát, és megvásárolta a teljesen romos Szakállházat. A régió iránti nagy elkötelezettséggel helytörténeti múzeumot alakított ki benne. Az 1890-ből származó lakóház melléképileteivel együtt jól példázza a környék hagyományos építészetét.

Év vidéke
2010/11
Krajina roka

Szlovák-karszt – Aggteleki-karszt
Slovenský kras – Aggtelecký kras

Az évek során a múzeum a községben olyan központtá vált, amelyben rendezvényeket és vásárokat tartanak. 2007-ben a Jósavfői Helytörténeti Múzeumot [Tájház] „Az év múzeumává” választották. Péter számára a múzeum működtetése és a hagyományos helyi kultúra közvetítése szenvedélyt jelent. Mivel itt a barlangturizmus uralja a környéket, és a kulturális ajánlatot csupán kevés látogató használja ki, így évente csupán 2.000–3.000 látogató tér be a múzeumba.

Szabadidejében kutatással foglalkozik, és a település, valamint a barlangok történetét tanulmányozza. 16 év óta szerkesztőként évente kétszer jelenteti meg a Jósavfői helytörténeti füzetek folyóiratot. Elkötelezettségének és érdemeinek elismerésül 1997-ben Jósavfő díszpolgárának választották.

„Péter számára a múzeum működtetése és a hagyományos helyi kultúra közvetítése szenvedélyt jelent.”

Remeslo žije

Na severnom úpätí Silickej planiny v Národnom parku Slovenský kras sa nachádza jedna z najdôležitejších historických pamiatok regiónu Gemer: hrad Krásna Hôrka. Jeho mohutné hradné múry ukrývajú storočnú históriu významných šľachtických rodov Mariášiovcov, Bebekovcov a Andrášiovcov. Táto oblasť je známa mnohými historickými pamiatkami, ako sú kostoly a kúrie, ktoré do lona nádhornej prírody vábia mnohých turistov predovšetkým v letnom období.

Neďaleko hradu, v dedinke Krásnohorská Dlhá Lúka, žije umelecký rezbár **Štefan Ulman**. Pôvodne pracoval v poľnohospodárstve, ale v dôsledku jeho útlmu bol nútený obzrieť sa po novej práci. Preto sa začal profesionálne venovať svojej dlhoročnej záľube – rezbárstvu a umeleckému spracovaniu dreva. Stal sa uznávaným rezbárom aj mimo hraníc svojho regiónu. Jeho práce môžeme nájsť na verejných priestranstvách nielen v regióne, ale aj mimo neho.

„Štefan Ulman sa ešte aj dnes necháva inšpirovať legendami a príbehmi, ktorých motívy sa odzrkadľujú v jeho rezbárskych prácach.“

Spolu s ďalšími umelcami z okolia pravidelne organizuje na svojom remeselníckom dvore prehliadky tradičných umeleckých remesiel, kde si návštevníci okrem iného môžu zakúpiť ručne vyrobené tašky, zvonce i keramiku.

V tomto regióne bohatom na kultúru a históriu opäť ožívajú tradičné remeslá. Štefan Ulman sa ešte aj dnes necháva inšpirovať legendami a príbehmi, ktorých motívy sa odzrkadľujú v jeho rezbárskych prácach.

∞

A kézművesség újjáélesztése

A Szlovák-karszt Nemzeti Parkban elterülő Szilicei-fennsík északi lábánál található a gömöri régió egyik legjelentősebb történelmi emlékműve: Krasznahorka vára, amelynek hatalmas várfalai a Mariássy, Bebek és Andrássy nemesi családok több évszázados történetét rejtik. Itt a környék arculatát olyan kulturális emlékek határozzák meg, mint a templomok és kúriák, amelyek az őket környező csodás tájjal együtt különösen nyáron vonzanak sok turistát.

A várhoz közeli Krasznahorka-Varhosszúrét faluban él **Štefen Ulman** fafaragó. Egykor a mezőgazdaságban dolgozott, azonban annak hanyatlása következtében kénytelen volt új foglalkozás után nézni. Így kezdett el hivatásszerűen foglalkozni régóta úzott hobbijával, a fafaragással és a fa megmunkálásával. Időközben Štefen – messze a régió határain túl is – elismert fafaragóvá vált. Munkáit a régióon kívül köztereken lehet megcsodálni.

Év vidéke
2010/11
Krajina roka

Szlovák-karszt – Aggteleki-karszt
Slovenský kras – Aggtelecký kras

A környék más művészeivel együtt kézműves műhelyét rendszeresen a hagyományos kézműves művészet bemutatóinak helyszínévé teszi, ahol többek között kézzel készített táskák, harangok és kerámia műtárgyak láthatók és meg is vásárolhatók.

Ezen a gazdag kultúrtörténettel rendelkező környéken a hagyományos kézművesség napjainkban új életre kel. Štefen Ulman napjainkban is azokból a legendákból és történetekből merít ihletet, amelyeknek motívumai fafaragványaiiban tükröződnek. ∞

„Štefen Ulman napjainkban is azokból a legendákból és történetekből merít ihletet, amelyeknek motívumai fafaragványaiiban tükröződnek.”

**Látogató és turisztikai
információs központok
Turisticko-informačné centrá**

TOURINFORM-Aggtelek

Baradla oldal 3
H-3759 Aggtelek
Tel.: +36 48 503 000
aggtelek@tourinform.hu
www.anp.hu

**Turisztikai Információs Központ (TIC)
Rozsnyó / Turisticko-informačné centrum
(TIC) Rožňava**

Námestie baníkov 32
SK-04801 Rozsnyó
Tel.: +421 58 732 8101
tic.roznava@stonline.sk / www.ticroznava.sk

**Nemzeti Parkok
Národné parky**

**Aggteleki Nemzeti Park
Národný park Aggtelek**

Tengerszem oldal 1
H-3758 Jósvalő
Tel.: +36 48 506 000
www.anp.hu

**Szlovák-karszt Nemzeti Park
Národný park Slovenský kras**

Hámosiho 188
SK-049 51 Brzotín
Tel.: +421 58 732 68 15
Fax: +421 58 734 67 69
www.sopsr.sk/slovkras

A térkép az Év vidéke 2010/11 központját ábrázolja,
az Aggteleki Nemzeti Parkkal és a Szlovák-karszt Nemzeti Parkkal.

Mapa zobrazuje centrum Krajiny roka 2010/11
s Aggteleckým národným parkom a NP Slovenský kras.

Év vidéke
2010/11
Krajina roka

Szlovák-karszt – Aggteleki-karszt
Slovenský kras – Aggtelecký kras

Jelmagyarázat | Vysvetlivky značenia

- Államhatár | Štátna hranica
- Nemzeti Park határa | Hranica Národný park
- Nemzeti Park | Národný park
- i Turisztikai információ | Turisticko-informačné centrum

Trvalo udržateľný cestovný ruch v Krase

Príroda a kultúra v rýdzom stave: jaskyne, rieky, drsné, no romantické lesy, hrady, zámky a živé tradície. Panenská príroda, krása krajiny a lokálna kultúra ponúkajú pestrú paletu pozoruhodností, ktoré tento región robia jedinečným.

História formuje región

Tento región bol od 15. storočia vďaka baníctvu a metalurgii, neskôr od 18. storočia vďaka rozvíjajúcemu sa remeselníctvu a obchodu dobre prosperujúcim regiónom. Po 1. svetovej vojne bol sociálno-ekonomický systém tohto regiónu rozdelený hranicou. Mnohé z obcí na dnešnej maďarskej strane boli týmto krokom oddelené od predošlých hospodárskych centier a historických miest a dostali sa tak na periférne postavenie. Väčšina obyvateľov sa z týchto obcí vysťahovala. V dôsledku toho vznikli v tejto prihraničnej oblasti typické maličké dedinky, ktorých pôvodné obyvateľstvo je prestarnuté.

„Dnes je cestovný ruch z hľadiska
budúcnosti regiónu veľmi perspektívnym
hospodárskym odvetvím.“

Podmienky na slovenskej strane sú o čosi lepšie. Avšak kedysi dobre rozvinuté banícke centrá a rozkvitajúce poľnohospodárstvo ostali aj tu už len minulosťou. Hospodárska štruktúra tejto oblasti sa zásadne zmenila. Mnoho významných baníckych závodov a veľkých podnikov sa stalo neefektívnymi a boli zatvorené. Dôsledky sú na oboch stranách hraníc dodnes citelné okrem iného aj vo vysokej miere nezamestnanosti.

Dnes sa táto oblasť stále viac a viac mení na turistické centrum, pričom však ešte stále stojí pred mnohými výzvami.

Žiada sa dlhotrvajúca zainteresovanosť

Dnes je cestovný ruch z hľadiska budúcnosti regiónu veľmi perspektívnym hospodárskym odvetvím. Otvára na oboch stranách hranice nové možnosti na vytváranie zdrojov príjmov. Vybudovanie trvalo fungujúceho cestovného ruchu však vyžaduje dlhotrvajúcu zainteresovanosť a spoluprácu medzi obyvateľmi, aktérmi cestovného ruchu, spolkami, úradmi, politikmi a organizáciami životného prostredia.

Fenntartható fejlődés a karsztvidéken

Év vidéke
2010/11
Krajina roka

Szlovák-karszt – Aggteleki-karszt
Slovenský kras – Aggtelecký kras

Pusztán a természet és a kultúra: barlangok, folyók, romantikus erdők, várak, kastélyok és megélt hagyományok. A természet érintetlensége, a táj szépsége és a helyi kultúra olyan sokrétű lát-nivalót kínál, amely ezt a régiót a maga nemében egyedülállóvá teszi.

A történelem alakítja a régiót

A trianoni békeszerződések mesterséges határral osztották meg ennek az összetartozó régiónak az eredetileg jól funkcionáló társadalmi-gazdasági rendszerét. Ezáltal számos, ma magyar oldalon fekvő települést elválasztottak a korábbi gazdasági központoktól és értékes történelmi helyektől, és ezáltal perifériakussá váltak, peremhelyzetbe szorultak. A lakosság nagy része elvándorolt eredeti falvaiból. Ennek következtében a környéken tipikus aprófalvas települések jöttek létre, amelyeknek megmaradt lakossága fokozatosan elöregszik.

A szlovák oldalon valamivel jobbak a feltételek. De a múltban jól fejlett bányászati központok és a hajdan virágzó mezőgazdaság mára már szintén történelem. A rendszerváltást követően alapvetően megváltozott a régió gazdasági szerkezete. Így számos bányát és ipari nagyüzemet bezártak.

„Ma a turizmus jelenti a régió számára a jövővel kecsegtető gazdasági ágazatot.”

Ennek következményei a határ mindkét oldalán mind a mai napig éreztetik hatásait, többek között a nagyarányú munkanélküliségben.

Hosszú távú elkötelezettségre van szükség

Ma a turizmus jelenti a régió számára jövővel kecsegtető gazdasági ágazatot. Ez a határ mindkét oldalán új lehetőségeket nyújt bevételi források megteremtésére. Ezért a fenntartható turizmus kiépítése hosszú távú elkötelezettséget és együttműködést követel az itt lakók, a turisztikai piac résztvevői, a különböző szövetségek, hatóságok, a politikusok és a környezetvédő szervezetek részéről.

Cezhraničná spolupráca

V predošlých rokoch bolo na tomto území vyvinuté veľké úsilie o rozvoj cezhraničných opatrení na ochranu prírody, stratégií pre trvalo udržateľný cestovný ruch a o rozvoj programov environmentálnej výchovy. Pritom Aggtelekský národný park a Tourinform Aggtelek úzko spolupracujú s Národným parkom Slovenský kras a Turisticko-informačným centrom v Rožňave. Tak vznikla spoločná Gömör kartyá/Gemer karta a pomenovanie Gömör-Torna/Gemer-Turňa bolo zavedené ako značka. Vrcholom tejto spolupráce popri množstve aktivít na ochranu prírody je Gemersko-turniansky kultúrny festival, ktorý sa koná každoročne.

„V rámci programu ‚Tourism for Nature‘ bola už v roku 2008 vydaná brožúra o ekoturizme určená pre miestnych aktérov s cieľom rozvíjať región smerom k cezhraničnej ekoturistickej destinácii.“

Rozvoj smerom k destinácii ekoturizmu

Nie všetko, čo má značku ‚ekoturizmus‘, je v skutočnosti aj ekologické a sociálne výhodné, a teda aj trvalé. Predovšetkým v medzinárodne chránených územiach, akým je aj Kras, spočíva výzva, aby stratégie na rozvoj cestovného ruchu boli v súlade s cieľmi ochrany prírody a potrebami miestneho obyvateľstva. Zásadnou úlohou je preto aj informovanosť návštevníkov a ich usmernenie.

Najdôležitejšou turistickou atrakciou Gemersko-turnianskeho regiónu sú jaskyne. Práve tu hrá podstatnú rolu rozvoj a kontrola masového cestovného ruchu.

Možnosť zažiť prírodu vedome ponúka aj množstvo naučných chodníkov a zariadení environmentálnej výchovy oboch národných parkov. Aj sieť dobre značených turistických chodníkov privádza milovníkov prírody cez hranice oboch národných parkov.

V rámci programu ‚Tourism for Nature‘ bola už v roku 2008 vydaná brožúra o ekoturizme určená pre miestnych aktérov s cieľom rozvíjať región smerom k cezhraničnej ekoturistickej destinácii.

Év vidéke
2010/11
Krajina roka

Szlovák-karszt – Aggteleki-karszt
Slovenský kras – Aggtelekský kras

Határon átnyúló együttműködés

Az elmúlt években ezen a területen nagy erőfeszítéseket tettek a határon átnyúló természetvédelmi intézkedések létrehozása, a fenntartható turizmus stratégiáinak kidolgozása és környezetvédelmi oktatási programok kialakítása érdekében. Ennek során az Aggteleki Nemzeti Park és az aggteleki TOURINFORM szorosan együttműködött a Szlovák-karszt Nemzeti Parkkal és a Rozsnyói Turisztikai Információs Centrummal. Létrehoztak egy közös Gömör/Gemer kártyát, és bevezették a 'Gömör-Torna/Gemer-Turňa' márkanevet is.

A számos természetvédelmi tevékenység mellett az együttműködés egyik kiemelkedő mozzanatát jelenti a Gömör-Tornai Fesztivál néven évente megrendezésre kerülő kulturális esemény.

„A 'Tourism for Nature'

program keretében már

2008-ban összeállítottak egy

ökoturisztikai kézikönyvet a

régió helyi életének szereplői

részére.”

Az ökoturizmus célállomásává történő fejlesztés

Az 'ökoturizmus' égisze alatt értékesített dolgok közül nem minden ténylegesen környezet- és társadalombarát, ezért nem igazán fenntartható. Az olyan nemzetközileg védett területeken, mint ez a karsztvidék is, az jelenti az igazi kihívást, hogy a turisztikai stratégiákat összhangba hozzák a természetvédelmi célkitűzésekkel és a helyi lakosság szükségleteivel. Ebből a szempontból különösen lényeges a látogatók tájékoztatása és irányítása.

A Gömör-Tornai régió legfontosabb turisztikai vonzerejét a barlangok jelentik. Ezért ezen a területen fontos a tömegturizmus fejlesztése és ellenőrzése.

A természet tudatos megélésének lehetőségét kínálja a két nemzeti park számtalan tanösvénye és környezetvédelmi létesítménye. A jól kitéblázott turistautak hálózata elkalauzolja a természet szerelmeseit a két park határán túli területekre is.

A 'Tourism for Nature' program keretében már 2008-ban összeállítottak és tesztettek egy ökoturisztikai kézikönyvet a régió helyi életének szereplői részére, annak érdekében, hogy ösztönözzék a régió határon átnyúló ökoturisztikai célállomássá történő fejlesztését.

Év vidéke
2010/11
Krajina roka

Szlovák-karszt – Aggteleki-karszt
Slovenský kras – Aggtelekský kras

Výzvy pre región

Na podporu rozvoja cestovného ruchu musia byť prijaté rôzne opatrenia. Najväčšia výzva leží v rozvoji turistickej a dopravnej infraštruktúry. V súčasnosti by príchod do oblasti verejnou dopravou predstavoval prinajmenšom opovážlivosť. Ďalšími nemenej dôležitými elementmi stratégií na rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu je aj udržanie fenotypu obcí a spojenie cestovného ruchu s miestnymi remeslami za účelom vytvárania zdrojov príjmov.

Stýčný bod Krajiny roka

Projekt Krajina roka sa cezhranične zasadzuje za trvalo udržateľný cestovný ruch a za ochranu lokálnej prírody, krajiny a biodiverzity. Pritom nadväzuje na už existujúce projekty.

Ešte v decembri 2009 boli v rámci informačného stretnutia zainteresovaných osôb vypracované ťažiskové body:

- ponuky na tréningy a ďalšie vzdelávanie v oblasti trvalo udržateľného turizmu a ochrany prírody
- podpora jemnej mobility s dôrazom na cykloturizmus
- posilňovanie kultúrnej výmeny ako pridaná hodnota pre trvalo udržateľný cestovný ruch

Modelový región pre trvalo udržateľný cestovný ruch

V rámci dvojročného projektu EÚ sa Krajina roka 2010/2011 Slovenský kras a Aggtelekský kras spolu so štyrmi ostatnými bývalými Krajínami roka stanú modelovými regiónmi pre cezhraničný trvalo udržateľný cestovný ruch. Pritom sa tu budú testovať aj kritériá Európskej únie pre trvalo udržateľný cestovný ruch a navrhovať nové stratégie.

„Projekt ‚Krajina roka‘ sa cezhranične zasadzuje za trvalo udržateľný cestovný ruch a za ochranu lokálnej prírody, krajiny a biodiverzity.“

Kihívások a régió számára

A turizmus fejlesztése támogatásának érdekében különböző intézkedéseket kell hozni. A legnagyobb kihívás a turisztikai és közlekedési infrastruktúra fejlesztésében rejlik. Jelenleg a tömegközlekedési eszközökkel történő megközelítés nehézkes vállalkozásnak bizonyulhat. Továbbá a községek arculatának, megjelenésének megtartása, és új bevételi lehetőségek megteremtése céljából a turizmusnak a helyi kézművességgel való összekapcsolása szintén fontos elemét képezi a fenntartható turizmus stratégiájának.

Kapcsolódási pont az Év vidéke részére

Az 'Év vidéke' projekt határon átnyúlva száll síkra a fenntartható turizmusért és a helyi természet, táj és a biodiverzitás védelméért. Ennek során kapcsolódni kell a már meglévő projektekhez.

Már 2009 decemberében sikerült a helyi közszerelőkkal és érdekképviselőkkel tájékozódó jellegű találkozó keretében kidolgozni a súlyponti kérdéseket:

- Tréning- és továbbképzési kínálat a fenntartható turizmus és a természetvédelem témakörében
- A 'szelíd' mobilitás támogatása, amelynek középpontjában a kerékpáros turizmus áll
- A kulturális csereprogramok – mint hozzáadott érték – erősítése a fenntartható turizmus érdekében

A fenntartható turizmus modellrégiója

Egy kétéves EU-projekt keretében az Év vidéke 2010/2011 Szlovák-karszt – Aggteleki-karszt négy másik, korábbi Év vidéke régióval együtt a határon átnyúló fenntartható turizmus modellrégiójává válik. Ennek során az Európai Uniónak a fenntartható turizmusra vonatkozó kritériumait is teszteljük a régióban, és új stratégiákat alakítunk ki. ∞

„Az 'Év vidéke' projekt
határon átnyúlva száll síkra
a fenntartható turizmusért
és a helyi természet, táj és a
biodiverzitás védelméért.”

„Na oboch stranách hranice
je ponúkaný bohatý program
tvorený asi stovkou aktivít na
najrozličnejších
javiskách.“

Gemersko-turniansky festival

Z latým klincom regiónu je od roku 2001 každoročne sa konajúci Gemersko-turniansky festival. Vždy v druhej polovici júla sa v rámci týchto 10-dňových slávností prezentuje oblasť okolo oboch národných parkov Slovenského a Aggteleckého krasu so všetkými svojimi prírodnými a kultúrnymi pokladmi širokej verejnosti.

Na oboch stranách hranice je ponúkaný bohatý program tvorený asi stovkou aktivít na najrozličnejších javiskách. Od tradičnej ľudovej hudby až po operné predstavenia, od umeleckých remesiel po regionálnu kuchyňu – ponuka by sotva mohla byť komplexnejšia.

Popri celej tejto zábave sa ale nezabúda na zásadné ciele, ktoré stoja za podujatiami. Zvyšovať popularitu prírodného a kultúrneho dedičstva nielen na regionálnej, ale aj na internacionálnej úrovni, a tak prispievať k jeho ochrane. Ruka v ruku s tým ide aj oživenie lokálnej tvorby hodnôt, napríklad aj tým, že hostia sa v regióne zdržia dlhší čas.

Takýmto spôsobom sú ochrana prírodných a kultúrnych hodnôt a udržanie, resp. oživenie kultúrnych tradícií neoddeliteľne späté s hospodárskym úspechom cestovného ruchu v regióne. Tejto vidi-
ne sa upísali organizátori Gemersko-turnianskeho festivalu. A tak si festival každým rokom získava čoraz viac návštevníkov zblízka i zďaleka a stáva sa akýmsi mostom jazykových, kultúrnych a národných hraníc.

www.gomortornaifesztival.hu

Év vidéke
2010/11
Krajina roka

Szlovák-karszt – Aggteleki-karszt
Slovenský kras – Aggtelecký kras

A Gömör-Tornai Fesztivál

A régió legkiemelkedőbb eseménye a 2001-től évente megrendezésre kerülő Gömör-Tornai Fesztivál. A két nemzeti park körül elterülő Szlovák-karszt – Aggteleki-karszt vidéke minden év július második felében ennek a kb. 10 napon át tartó fesztiválnak a keretében mutatkozik be összes természeti és kulturális kincsével együtt a nyilvánosság előtt.

Ilyenkor a határ mindkét oldalán szerteágazó és változatos – mintegy 100 különböző rendezvényt felölelő – programot kínálnak a szervezők a lehető legkülönbözőbb helyszíneken. A hagyományos népzenei az operaelőadásokig, a kézműves mesterségektől a helyi konyhaművészetig minden megtalálható itt – a kínálat aligha lehetne ennél sokrétűbb.

Bármennyire szórakoztatóak is legyenek e programok, a rendezők sohasem feledkeznek meg arról az alapvető célkitűzésről, amely ennek a rendezvénynek a háttérében áll. Ez a természeti és kulturális örökség regionális és nemzetközi ismertségének fokozása, és ezáltal a védelmükhöz történő hozzájárulás. Ezzel együtt jár a helyi értéktérítés élénkítése, például annak a körülménynek köszönhetően, hogy a vendégek hosszabb időt töltenek el ebben a térségben.

Ilyen módon a természeti kincsek védelme és a kulturális hagyományok fenntartása, illetve újjáélesztése elválaszthatatlanul összekapcsolódik a régió turizmusának gazdasági sikerével. A Gömör-Tornai Fesztivál rendezői ez vezérelv mellett kötelezték el magukat. Így a Fesztivál évről-évre közelről és távolról érkező látogatókat vonz bűvkörébe, s ezáltal nyelvi, kulturális és nemzeti határokon átvéő hidat ver az emberek között.

www.gomortornaifestival.hu

„Ilyenkor a szervezők a határ mindkét oldalán szerteágazó és változatos – mintegy 100 különböző tevékenységet felölelő – programot kínálnak a lehető legkülönbözőbb helyszíneken.”

Natura Trail

Cezhraničné obdivovanie prírody Krasu

V Slovenskom krase – Aggtelekskom krase vytvárajú Priatelia prírody spolu s národnými parkmi cezhraničný náučný chodník, ktorý okrem vzdelávacieho a uvedomovacieho efektu má aj zvláštny symbolický charakter – ako most podporuje dialóg medzi obyvateľstvom.

Udržiavanie krajiny a biologickej rozmanitosti je oddávna centrálnym želaním Priateľov prírody. Cez projekt Natura 2000 sa toto želanie stalo celoeurópskym politickým cieľom, ktorý Priatelia prírody podporujú cez svoje regionálne a lokálne aktivity. Zvláštnu úlohu hrá pritom celoeurópska kampaň Priateľov prírody – Natura Trails, ktorá podporuje povedomie pre Naturu 2000 a prispieva k sprostredkovaniu pozitívnych aspektov európskej siete chránených území pre človeka a prírodu.

Natura Trails – náučné chodníky – vedú po existujúcich chodníkoch cez oblasti obzvlášť vhodné pre Naturu 2000 kvôli slobodnému tráveniu voľného času a posilňujú povedomie a pochopenie pre ochranu charakteristických živočíchov, rastlín a životného prostredia. Príručné prospekty a šetrne osadené informačné panely slúžia ako sprievodcovia a smerovníky, informujú o typickej rastlinnej a živočíšnej ríši regiónu, sprostredkujú biologickú rozmanitosť a prizývajú objavovať územia.

V roku 2008 bol tento projekt vyhlásený rakúskou a nemeckou komisiou UNESCO za oficiálny projekt dekády v rámci Dekády OSN – Vzdelávanie pre trvalo udržateľný rozvoj.

Natura Trails tvorí pozitívne povedomie pre prírodné poklady Európy!

www.naturatrails.net

„Natura Trails – náučné chodníky – vedú po existujúcich chodníkoch cez oblasti obzvlášť vhodné pre Naturu 2000 pre kludné trávenie voľného času a posilňujú povedomie a pochopenie pre ochranu charakteristických živočíchov, rastlín a životného prostredia.“

Natura Trail

Határon átnyúló természetélmény a karsztvidéken

Év vidéke
2010/11
Krajina roka

Szlovák-karszt – Aggteleki-karszt
Slovenský kras – Aggtelekský kras

A Szlovák-karszt – Aggteleki-karszt területén a természetbarátok a nemzeti parkokkal közösen egy határon átnyúló Natura Trail-t alkotnak, amely tudatformáló hatásain túlmenően különleges jelképes értékkel is bír – mintegy hídként kívánja erősíteni a helyi lakosság közötti párbeszédet.

A táj képének és a biológiai sokrétűségnek a megőrzése már hosszú ideje a természetbarátok egyik fontos célja. A Natura 2000 révén ezt a célt összeurópai politikai céllá nyilvánították, amelyet a természetbarátok regionális és helyi aktivitásukkal támogatnak.

Különleges szerepet játszik ebben a természetbarátok egész Európára kiterjedő kampánya, a „Natura Trails”, amely támogatja a Natura 2000 iránti elkötelezettséget, és hozzájárul az európai védett területek hálózata pozitív aspektusainak a természet és emberek irányába történő közvetítéséhez.

A Natura Trail-ek a meglévő utakon a szabadidő csendes eltöltésére különösen alkalmas Natura 2000 területeken vezetnek át, és erősítik az tudatos és megértő magatartást a jellegzetes állatok, növények és élőhelyek iránt.

Kézre álló kiadványok, valamint az elhelyezett információs táblák szolgálnak útmutatóul, tájékoztatják a turistát a régió állat- és növényvilágáról, közvetítik számára a biológiai sokrétűséget, és a terület felfedezésére csábítanak.

2008-ban az osztrák és német UNESCO bizottság az Egyesült Nemzetek Szervezete által meghirdetett „Képzés a fenntartható fejlődésért” évtizede keretében a Natura Trail programot az évtized hivatalos projektjévé nyilvánította.

A Natura Trail-ek pozitív hozzáállást teremtenek Európa természeti kincseihez!

www.naturatrails.net

„A Natura Trail-ek a meglévő utakon a szabadidő csendes eltöltésére különösen alkalmas Natura 2000 területeken vezetnek át, és erősítik a tudatosságot és megértést a jellegzetes állatok, növények és élőhelyek iránt.”

Medzinárodné chránené územia v Slovenskom krase – Aggtelekskom krase

Svetové prírodné dedičstvo UNESCO

... v roku 1972 schválilo UNESCO Medzinárodnú dohodu na ochranu svetového kultúrneho a prírodného dedičstva. Jej cieľom je zachovať kultúrne a prírodné miesta mimoriadneho významu ako spoločné dedičstvo ľudstva. Je to medzinárodne najvýznamnejší prostriedok, ktorý bol prijatý na ochranu kultúrneho a prírodného dedičstva. Doteraz ho ratifikovalo 186 štátov. Za svetové prírodné dedičstvo bolo zatiaľ vyhlásených 201 miest z celého sveta (stav február 2010).

Oblasti Natura 2000

... podľa dvoch smerníc Európskej únie (Habitats Directive - o ochrane prírodných biotopov a voľne žijúcej fauny a flóry a Birds I – smernice o ochrane voľne žijúcich vtákov) sú za chránené vyhlásené územia s celospoločenským významom, ktoré sú súčasťou európskej siete chránených území. Tradičné poľnohospodárske či lesnícke využívanie týchto území je naďalej možné.

Ramsar

... na ochranu mimoriadne významných mokradí bola podpísaná medzinárodná zmluva. Tzv. Ramsarská konvencia bola doteraz ratifikovaná 159 zmluvnými štátmi a zahŕňa 1886 mokradí medzinárodného významu (stav február 2010).

Biosférický park

... časť celosvetovej siete biosférických rezervácií, ktoré vyhlásilo UNESCO a ktoré zahŕňajú rozsiahle ekosystémy mimoriadneho významu s cieľom zachovania biologickej rozmanitosti. Popri ochrane prírody je ich cieľom aj udržanie kultúrnej rozmanitosti, ako aj podpora výskumných a vzdelávacích aktivít.

Národný park

... územia chránené podľa kritérií Svetovej únie ochrany prírody (IUCN), ktorých ekologická nedotknutosť má zostať chránená. Centrálna zóna slúži zachovaniu a rozvoju prírodnej krajiny a má zostať uzavretá využívaniu. Vonkajšie zóny umožňujú využívanie v súlade s cieľmi ochrany.

Nemzetközileg védett területek a Szlovák-karszt – Aggteleki-karszt területén

UNESCO természeti világörökség

... az UNESCO 1972-ben fogadta el a világ kulturális és természeti örökségének védelméről szóló nemzetközi egyezményt. Ennek értelmében az emberiség rendkívüli és egyetemes értékkel bíró kulturális és természeti javait meg kell őrizni. Az egyezmény az a nemzetközileg leghatékonyabb eszköz, amelyet a kulturális és természeti örökség megővésére elfogadtak. Az egyezményt időközben 186 ország ratifikálta. Eddig (a 2010. februári állapot szerint) világszerte 201 helyszínt nyilvánítottak a világ természeti örökségének részévé.

Natura 2000 területek

... ide tartoznak a két EU-irányelvnek (Fauna-Flora-Habitat (élőhelyvédelmi) és a madárvédelmi irányelv) megfelelően ezzel a címmel felruházott, közérdeket képviselő, védett területek, amelyek egy, egész Európára kiterjedő védett területhálózat részét képezik. Ezek a területek hagyományos mező- és erdőgazdasági használata továbbra is lehetséges.

Ramsar

... a különleges jelentőséggel bíró vizes élőhelyek védelmére nemzetközi egyezményt fogadtak el. Az úgynevezett „Ramsar Konvenciót” eddig 159 szerződő ország ratifikálta, és (a 2010. februári állapot szerint) 1.886 nemzetközi jelentőségű vizes élőhelyre terjed ki.

Bioszféra rezervátum

... Az UNESCO bioszféra-rezervátumok egész világra kiterjedő hálózatának része, mely rezervátumok nagy, összefüggő területű, a biológiai sokféleség fenntartása szempontjából kiemelkedő fontosságú ökoszisztémákat foglalnak magukban. A természetvédelem mellett a kulturális sokszínűség megőrzése, valamint a kutatási és képzési tevékenységek támogatása is céljaik közé tartozik.

Nemzeti Park

... a Nemzetközi Természetvédelmi Unió (IUCN) kritériumai szerinti védett területek, amelyeknek ökológiai érintetlenségét meg kell őrizni. Az ilyen terület központi zónája a természeti tájak megőrzésére és fejlesztésére szolgál, és itt kerülendő a különböző célokra történő hasznosítás. A külső övezetekben megengedettek a védelem céljaival összeegyeztetett hasznosítási módok.

Priatelja prírody aktivizujú

Év vidéke
2010/11
Krajina roka

Szlovák-karszt – Aggteleki-karszt
Slovenský kras – Aggtelecký kras

S členskou základňou okolo 500.000 členov v 24 členských zväzoch a 25 partnerských organizáciách patria Priatelja prírody k najväčším neziskovým a mimovládnym organizáciám.

Ich strešným orgánom je Medzinárodný spolok priateľov prírody – Naturfreunde Internationale (NFI).

Priatelja prírody vidia šance na rozvoj ľudstva v neoddeliteľnej jednote s ochranou prírody a udržaním prírodných zdrojov. Vychádzajúc z tejto myšlienky sa Priatelja prírody už od svojho zrodu v roku 1895 zasadujú za kvalitné životné prostredie, za mier a internacionalizmus, za sociálne a demokratické práva všetkých ľudí a za zmysluplné využívanie voľného času.

Pokračujúc v týchto tradíciách sa Priatelja prírody dnes angažujú za trvalo udržateľný rozvoj, obzvlášť za cezhraničnú ochranu prírody a za environmentálny a sociálny rozmer cestovného ruchu. Dôležitými opornými bodmi je v tomto smere aj rovná tisícka turistických chat tzv. domov Priateľov prírody.

Angažmán za trvalo udržateľný rozvoj

Medzinárodné kampane Priateľov prírody na ochranu životného prostredia ako „Modré rieky pre Európu“, „Zelené cesty do budúcnosti“, alebo „Udržať krajinu – zažiť Európu“ podporujú európske povedomie pre životné prostredie a umožňujú zaangažovaným osobám aktívne sa zasadzovať za životné prostredie.

Myšlienka trvalo udržateľného rozvoja regiónov sa do praxe dostáva každé dva roky vyhlasovaním modelu Krajina roka. V roku 2006 vznikla medzinárodná sieť Krajín roka, aby sa dosiahli a využili synergické efekty pri výmene skúseností a spoločných aktivitách.

Svojich sociálnych a ekologických myšlienok, trvalo udržateľného rozvoja a cestovného ruchu sa Priatelja prírody zastávajú aj na politickej úrovni, okrem iného aj ako poradcovia ministerstiev a orgánov EÚ.

Viac o členských organizáciách a aktivitách Priateľov prírody na www.nf-int.org

„Priatelja prírody sa v súčasnosti angažujú za trvalo udržateľný rozvoj, obzvlášť za cezhraničnú ochranu prírody a za environmentálny a sociálny rozmer cestovného ruchu.“

NATURFREUNDE
AMIS DE LA NATURE
NATUREFRIENDS
INTERNATIONAL

A természetbarátok megmozgatása

A természetbarátok, 24 tagszövetségbe és 25 partner-szervezetbe tömörült 500.000 fős tagságukkal, világszerte a legnagyobb nem profitorientált és kormányoktól független szövetségek közé tartoznak. Csúciszövetségük a Nemzetközi Természetbarátok Szövetsége (NFI).

A természetbarátok úgy vélik, hogy az emberek fejlődési esélyei elválaszthatatlanul összekapcsolódtak a természet védelmével és a természetes erőforrások fenntartásával. Ebből a gondolatból kiindulva a természetbarátok 1895-ben történt megalapításuk óta az élhető környezetért, a békéért és a nemzetköziségért, minden ember társadalmi és demokratikus jogaiért, valamint a szabadidő ésszerű eltöltéséért szálltak síkra.

Ezt a hagyományt követve ma a természetbarátok a fenntartható fejlődés iránt kötelezik el magukat, mindenekelőtt a határokon átnyúló természetvédelem, és a környezet- és társadalombarát turizmus iránt. Ennek során fontos támaszpontot jelent a kereken 1.000 természetbarát-ház.

Elkötelezettség a fenntartható fejlődés iránt

A természetbarátok nemzetközi környezetvédelmi kampányai – mint a 'Kék folyókat Európának', 'Zöld utakon a jövőbe' vagy 'Őrizzük meg a tájat – éljük meg Európát' – támogatják az európai környezetudatosság kialakulását és lehetővé teszik az elkötelezett emberek számára, hogy aktívan síkra szálljanak a környezetért.

A kétevente deklarált 'Az Év vidéke' modellel a régiók fenntartható fejlődésének célját átültetjük a gyakorlatba. A 2006-ban létrejött Az Év Vidékeinek Nemzetközi Hálózata arra szolgál, hogy a tapasztalatcsere és a közös tevékenységek révén szinergia-effektusokat hozzunk létre, és használjunk ki. A természetbarátok társadalmi és ökológiai céljaiért a politika szintjén – többek között a minisztériumoknak és az Európai Uniónak nyújtott tanácsaik révén – is síkra szállnak a fenntartható fejlődésért és turizmusért.

A tagszervezetekre és a természetbarátok tevékenységeire vonatkozó részletesebb információk az alábbi címenek találhatók: www.nf-int.org ∞

„A természetbarátok ma a fenntartható fejlődés mellett kötelezik el magukat, mindenekelőtt a határokon átnyúló természetvédelem, és a környezet- és társadalombarát turizmus mellett.”

Az eddigi Év vidékei Doterajšie Krajiny roka

1989	Bodeni-tó (A, CH, D) Bodamské jazero (A, CH, D)
1990	Fertő-tó (A, H) Neusiedlerské jazero (A, H)
1991/1992	Eifel-hegység – Ardennek (B, D, F, LUX) Eifel-Ardenne (B, D, F, LUX)
1993/1994	Odera torkolata (D, PL) Ústie Odry (D, PL)
1995/1996	Alpok (Modellrégiók A, CH) Alpy (modelový región A, CH)
1997/1998	Maas (B, F, NL) The Maas River (B, F, NL)
1999/2000	Cseh-erdő (A, CZ, D) Český les (A, CZ, D)
2001/2002	A régi Flandria (B, F) Staré Flandersko (B, F)
2003/2004	Lebus [Libuskie] régió (D, PL) Lebusz Country (D, PL)
2005/2006	Jura-hegység (CH, F) The Jura (CH, F)
2007–2009	Duna-delta (RO, UA) Delta Dunaja (RO, UA)

Ďalšie informácie ku Krajine roka ,Kras‘

Aktuálne informácie o projekte ponúka stránka www.krajinaroka-kras.net. Od leta 2010 sa na nej budú zverejňovať infonoviny o aktuálnych aktivitách a prebiehajúcich projektoch v regióne.

Organizátorom projektu je Medzinárodný spolok priateľov prírody – Naturfreunde Internationale spolu s **výkonnými partnermi** v regióne: Maďarskými priateľmi prírody/Magyar Természetbarát Szövetség (MTSZ) a Slovenskými priateľmi prírody/Klub slovenských turistov (KST).

Dôležití partneri projektu: Národný park Aggtelek, Národný park Slovenský kras, Mesto Rožňava, Obec Aggtelek, Obec Jósavafő, Turisticko-informačné centrum (TIC) Rožňava, Slovenská správa jaskýň, Maďarský spolok pre Kras a jaskyniarstvo, Slovenský cykloklub Slovenský kras, Maďarský cyklistický zväz, Vlastivedné múzeum Jósavafő, Domica Resort, Turisticko-informačný spolok (H).

Ďalší kooperační partneri: Košický samosprávny kraj, Maďarský úrad cestovného ruchu, Slovenská agentúra cestovného ruchu (SACR), Ministerstvo životného prostredia a vody Maďarskej republiky, Kancelária maďarského predsedu vlády, Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky.

Az Év Vidéke: a ,Karszt'-hoz kapcsolódó további információk

A Projekttel kapcsolatos további beszámolókat kínál a www.evvideke-karszt.net weboldal. Itt 2010 nyarától szerepelni fog egy lekérdezhető tájékoztató levél, amely beszámol a régióban folyó tevékenységekről és projektekről.

A projekt gazdája a Nemzetközi Természetbarátok Szövetsége (NFI), a régióban található és a **kivitelezést végző partnerszervezeteivel** együtt; ezek: a Magyar Természetbarát Szövetség (MTSZ) és a Klub slovenských turistov (KST) / a szlovák természetbarátok szervezete.

Fontos projektpartnerek: Aggteleki Nemzeti Park, Szlovák-karszt Nemzeti Park, Rozsnyó város, Aggtelek község, Jószaft község, Turisztikai Információs Központ (TIC) Rozsnyó, Szlovák Karszt- és Barlangtani Szövetség, Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat, Szlovák Kerékpáros Szövetség, Kerékpáros Magyarország Szövetség, Jószafti Tájház, Domica Resort, Turista és Természetjáró Információs Egyesület.

További együttműködő partnereink: Kassa Járás, Magyar Turizmus Zrt., Szlovák Turizmus Központ (SACR), Magyar Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Miniszterelnöki Hivatal (H), Szlovák Gazdasági Minisztérium.

Év vidéke
2010/11
Krajina roka

Szlovák-karszt – Aggteleki-karszt
Slovenský kras – Aggtelekský kras

Kapcsolatok Kontakty

Magyar Természetbarát Szövetség

Kiss-Gyalog Rita
Bajcsy Zsilinszky út 31. II. 3.
H-1065 Budapest
Tel.: +36 1 311 24 67
Fax: +36 1 353 19 30
info@termeszettbarat.hu | rgyalog@freemail.hu
www.termeszettbarato.hu | www.evvideke-karszt.net

Klub slovenských turistov

Martin Markušovský
Záborského 33
SK-83103 Bratislava 3
Tel.: +421 244 45 11 21 | Mobil: +421 907 261652
Fax: +421 244 45 11 41
ustredie@kst.sk | mmarkusovsky@sny.sk
www.kst.sk | www.krajinaroka-kras.net

Naturefriends International

Anita Pinter
Diefenbachgasse 36
A-1150 Vienna
Tel.: +43 1 892 38 77
Fax: +43 1 812 97 89
office@nf-int.org | anita.pinter@nf-int.org
www.nf-int.org
www.landscapeoftheyear.net
www.landschaftdesjahres.net
www.paysagedelannee.net

Év vidéke
2010/11
Krajina roka

Szlovák-karszt – Aggteleki-karszt
Slovenský kras – Aggtelekský kras

NATURFREUNDE
AMIS DE LA NATURE
NATUREFRIENDS
INTERNATIONAL

**Naturfreunde
Internationale**

Diefenbachgasse 36/9
A-1150 Wien
Tel.: +43 1 8923877
Fax: +43 1 8129789
office@nf-int.org
www.nf-int.org

Támogatja az
Európai Unió
Finanszírozásával
Európai Unió

Impressum / Impressum: Médiatulajdonos / Kiadó / Vydavateľ: Naturfreunde Internationale | A-1150 Wien, Diefenbachgasse 36. Szövegek / Texty: Anita Pinter. Szerkesztette / Redakcia: Rita Kiss-Gyalog, Martin Markušovský, Anita Pinter, Ágnes Szőke, Bernadett Virókné Fodor. Fordítások / Preklady: Soňa Nemethová (SK), Multi-Lingua Kft. (H). Fényképek / Fotografie: Christian Baumgartner, Károly Buzás, Hungarian National Tourist Office, Štefan Kesi, Ján Kilik, luchs@4nature.at, Martin Markušovský, Hilde Matouschek, Karin Matouschek, Nationalpark Aggtelek, Imre Németh, Anita Pinter, Stefanie Röder, SACR – Slovenska agentura pre cestovný ruch, Jaroslav Stankovič, Péter Szabály. Nyomtatás / Tlač: Nyomtatás az Osztrák Környezetvédelmi Jelzés. Káros anyagokban szegény nyomdai termékek / Irányelve szerint / Tlač na základe Smernice Rakúskeho environmentálneho značenia, Tlačiarenský výrobok so zníženým množstvom škodlivých látok. gugler cross media, Melk, UNZ 609; www.gugler.at. Grafika / Grafický dizajn: Hilde Matouschek | www.officina.at. Nyomtatás / Tlač: 5/2010.

greenprint Ein Beitrag zum Klimaschutz:
Wir drucken klimaneutral bei gugler*

[www.landschaftdesjahres.net/
karst](http://www.landschaftdesjahres.net/karst)

[www.landscapeoftheyear.net/
karst](http://www.landscapeoftheyear.net/
karst)

www.evvideke-karszt.net

www.krajinaroka-kras.net